

ԻՆՏԵՐՆՈՐԻ ՏԱՐԻ

# ՄՇԿԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կես տարվանը 6 րուբլ:  
Արանձին համարները 5 կոպեկով:

Քիֆիկաում գրվում են միևնույն կամարատան մէջ:

Օտարաբարոքացիք շինում են ուղղակի  
Ташако. Редакция «Мшак»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ  
(Բացի կիրակի եւ տոն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն կարգով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են  
իրարանկալ րաւին 2 կոպեկ:

**ԿՈՎԿԱՍԵՆԵ ՊՐԻԿԵՉՐ ՄԵԾ Իշխան Փոխարքայի**  
Թողաւորութեամբ 1880 թուականի նոյեմբերի 1-ից մուտքերն  
տալիս է հետեւեալ օրով:

- 1) Անժամանակ մուտքերն այսինքն մինչև պահանջները. 4<sup>0</sup>/<sub>0</sub>
- 2) Մէկ երկու և երեք տարով. 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>
- 3) Չորս և հինգ տարով. 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>
- 4) Վեցից մինչև տասներկու տարով. 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub><sup>0</sup>
- 5) Տասներկու տարուց աւելի. 6<sup>0</sup>/<sub>0</sub>

Պրիկազը ընդունում է մուտքեր Ռուսաստանի բոլոր տեղերից, վարչական հիմնարկութիւններից, պաշտօնեաներից և մասնաւոր անձինքներից, վանքերից, եկեղեցիներից, քաղաքային և գիւղական հասարակութիւններից: Մուտքերը ընդունվում են նոյնպէս և փոստայով ուղարկված մի յայտարարութեան հետ հասարակ թղթի վրա: Անժամանակ մուտքերը մասնաւոր անձինքներից ընդունվում են 50 ր. ոչ պակաս, իսկ կառավարութեանից 30 ր. ոչ պակաս իւրաքանչիւր անգամ: Ժամանակաւոր մուտքերը այլպէս չեն ընդունվում, եթէ ոչ գումարատիրոջ, կամ մուտքը յանձնողի անունով իսկ անժամանակ մուտքերը կարող են լինել կամ անանուն, կամ մոցնողի անունով: Մուտքերը ցանկացողներին նոյն օրը կը վերադարձնեն: Աւելի մանրամասն պայմանները մուտքերը ընդունելու և վերադարձնելու մասին յայտնված են 941 յօդ. XIII բաժնի հրատարակութիւն 1857 թ. և 1863 թ. կանոնադրութեան

**Կովկասեան Պրիկազի:**  
3-3

Ինչի ենք առաջարկում:—Եւրոպի տեսուծիւն: Կամակ Ալեքսանդրապոլից: Կամակ Կարապին: Կարապին:—Արտաքին տեսուծիւն: Արեւելեան դործեր: Արեւելեան-Վրացիա: Թիւրքաց շրջապատից:—Մշակի Դեռագիրներ:—Յայտարարութիւններ:

## ԻՆՉԻ ԵՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ

Մենք մեր լրագրի էջերում շատ անգամ առաջարկած ենք Թիֆլիսի հայոց հասարակութեանը կազմել այս կամ այն ընկերութիւն, օրինակ Բազուի մարզապիտան ընկերութեան պէս մի ընկերութիւն, կամ հայոց քրիստոնէական միսիոնարական մի ընկերութիւն: Այս տեսակ յօդուածներից յետոյ մեր մի քանի բարեկամները շատ անգամ գիմել են մեզ հարցնելով արդեօք ինքներդ հաւատում էք, որ այդ տեսակ մի ընկերութիւն կարող է աջողվել հայերի մէջ...

Այս տեսակ հարցմունքներին մենք անկեղծ կերպով միշտ պատասխան ենք տուել, որ չենք հաւատում թէ մեր առաջարկութիւնը իրագործվի:

Երկու անձինք վերջապէս վճռեցին խնդիրտով տալ այդ տեսակ մի ընկերութեան հիմնադրութեան: Բայց վերջն ինչ եղաւ... Երկու երեք անգամ հաւաքվեցին, մշակեցին մի լայն, ընդարձակ ծրագիր, վճռեցին ներկայացնել կառավարութեան հաստատութեանը, բայց ոչինչ չարեցին և ծրագիրը պարօններից մինի տանը, ահա արդէն վեց ամիս է, որ խոր քնով քնած է... Երբեք կը զարթնի նա իր խոր քնից, չը գիտենք: Գիտենք միայն թէ մեզ համար այդ տեսակ ընկերութիւն անհրաժեշտ է և թէ Թիֆլիսի համար ամօթ է չունենալ մի ընկերութիւն, որ ունի մինչև անգամ Բազուի պէս մի դաւառական քաղաք:

## ԵՆԻՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

25 հոկտեմբերի «Մեղուի» 79 համարում ապված առաջորդող և «Բաց նամակ» պ. Գ. Երծրունու «Մշակի» խմբագրին յօդվածներից պարզ երևում է, որ ազգաշնչախմբագիրը կորցրել է իր առողջ գատողութիւնը և խիզաղ մարդու նման ձեռք փրփուրի է դրում, որպէս զե կարողանայ ազատել իր անձը լուսաւորութեան և ճշմարտութեան պիքներից: Երբ «Մշակը» պարզ և հասկանալի փաստերով ազացուցանում էր «Մեղուի» սխալ և ճշուն գաղափարները ազգային հարցերի վերաբերութեամբ, երբ մաքուր հայերու պէս դնում էր նրա առջև թէ պզի դոյութիւնը և յառաջախմբութիւնը կախված է մայրենի լեզուից և հայրենիքից, «Մեղուի» ոտնակիս անելով մինչև անգամ իր ներքին համոզմունքը, սխալ գրգռել խաւար ամբողջ միջնադարի իր անմիտ և տղայական գաղափարներով, թէ «Մշակը» կրօնափոխութիւն է քարոզում, մինչդեռ ինքը շատ լաւ էր հասկանում, որ «Մշակը» թէ կրօնափոխութիւն, այլ ազգային միութիւն էր քարոզում, ամփոփելով գաղափարն զանաւորութեան պատահող հայ տարրը մի դրոշմի տակ, այն է ազգութեան: Այս, «Մեղուի» այդ անում էր նրա համար, որ նա Գ. Երծրունու անհաշտ թշնամին է, հեռաւար և «Մշակի», որովհետեւ պ. Երծրունին «Մշակի» խմբագիրն է... անձն զգոյցաւ բաժնից: Այդ ազգային և կրօնական վիճարանութիւնները մեր երկու պարբերական հրատարակութիւնների մէջ ծայրայեղ աստիճանագործող ինքնապաշտ քննադատը քննադատում էր «Մշակի» քարոզած գաղափարները սխալեցին արձագանք գտնել ամեն մի բանիմաց անձանց օրտերում և արդէն քիչ էր մնացել «Մեղուի» խմբագրին գլորվել խայտառակութեան անդունդը իր հետ ամենակողմէն անդունդը: Իր հետ ամենակողմէն անդունդը և սգեա քարոզչներին, յանկարծ օգնութեան հասաւ նրա աշխատակից բազմագէտ պ. Իւնիսը իր երկպառակութեան սերմերով յայտնելով այն միտք թէ թող ամբողջ ազգութիւնը բաժանի երկու կուսակցութեան և նրանց բոլոր անդամները ուղարկեն իրանց քաղաքները անդամները «Մշակին» կամ «Մեղուին» ով ում քարոզած մտքերին համակրում է... որքան անբարոյականութիւն և որպիսի անմիտ առաջարկութիւն... Ի հարկէ ամբողջ պ. Իւնիսի կարծեաց չափ սգեա չէ որ այդ առաջարկութիւնը ընդունելը բացի Ա. Գաղափարապետի Ազգային Տեղապահանցից և Թիֆլիսից Սարգիս Գաղափարականից, որ իրանց բաժանորդագիրը յետ պահանջեցին «Մշակից»: Չը նայելով որ շատ ցանկացողներ կան, Մեղուից՝ յետ պահանջել իրանց բաժանորդագիրը, այնուամենայնիւ այդ չեն անում, այլ մի քանիսն արդէն անձինք նամակներով յայտնեցին իրանց կարծիքը և համակրութիւնը թէ «Մշակին», և թէ «Մեղուին»: Պ. Սիմեոնեանցը տեսնելով որ այդ միջոցով էլ անկարող եղաւ դիմադրել «Մշակի» արգաւազի պահանջներին և նրա քարոզած ազգայնութեան գաղափարին, որովհետեւ ամեն մի ազգային գաղափարը ըմբռնող մարդ յայտնեց իր մեղադրական խօսքը «Մեղուի» պատուելի խմբագրին «Մշակի» միջոցաւ, ինքն պ. Սիմեոնեանցը այնքան յանդուգն հանդիսացաւ, որ հրայաբախա յայտնեց թէ «Մշակի» բոլոր թղթախցութիւնները կեղծ են և չենվում են իսկ «Մշակի» խմբագրատան մէջ վանդի եթէ նրանք կեղծ չեն, թող պ. Երծրունին յայտնէ նրանց հեղինակների ազգանունները: Շատ հաւանական է, որ պ. Երծրունին այդ թշուառականի անտեղի պահանջը չէր կատարի, ինչպէս որ չը կատարեց էլ եթէ այդ չը կամենային իրանց թղթախցիները բայց այս վերջիններից շատերը մինչև անգամ յանձն առնելով կրել գանազան տեսակ հարածանքներ հասարակական խաւար և միևնույնը շրջաններից, միայն արդարութիւնը պաշտպանելու համար, աշխատեցին յարեցնել այդ խղճալուծարարը, հարց առաջարկելով իրանց թէ տեսնե՞ք էլ ի՞նչ է պահանջելու մեզանից այդ պարտը իրան ուղղիւ և արդար հասնողացնելու համար:—Այնչա «Մեղուի» 79 համարում լայն են տեսնում երկու յօդվածներ, որոնցից մէկը պարզ ցոյց է տալիս, թէ որպիսի ստոր և անազնիւ միջոցներ է ձեռքը դրել պ. խմբագիրը, զանազան անսով յիշոցներ թափելով «Մշակի» թղթախցիների դիմին, (վերադարձում ենք պ. Սիմեոնեանցին «Մշակի» թղթախցիներին ստուծ կիստո ածականը) իսկ միւսը իր վերնագրով նոյնպէս պարզում է մեզ թէ որքան բարձրացած է եղել պ. խմբագրի կրքը

բարձրագույն և որպիսի տղայական պայման է առաջարկում պ. Արծրունուն, — թէ միայն այն ժամանակը մեզայ կը գայ նա, երբ պ. Արծրունին պարզ փաստերով կապացուցանէ նրան «Մշակի» 177 համարում առաջնորդող յօդուածի մէջ յիշած մեղադրական խօսքերը դէպի «Մեղուի» խմբագիրը:

Այստեղ աւելորդ չեմ համարում կարգադատութիւնը պ. Սիմէօնեանցի պահանջները, որպէս զի ընթերցողները աւելի պարզ կարողանան տեսնել, թէ որքան անմիտ և խայտառակ պահանջներ է արել այդ վերջինը իր խաւար լրագրի ընթերցողներին աչքերում թող փչելու նպատակաւ և ցոյց տալու նրանց թէ ինքը չէ յիշուած ճշմարտութիւնը, այլ «Մշակի»:

«Մեղուի» նախ պահանջում էր, որ ամեն մարդ յայտնէ իր կարծիքը և համակրութիւնը երկու լրագրի քարոզած մտքերին, ուղարկելով իր ստորագրութիւնը արան կամ միւսին. երկրորդ «Մեղուի» հրատարակաւ յայտնեց թէ «Մշակի» թղթակցութիւնները, որոնցով յայտնում են թղթակիցները իրանց համակրութիւնը վերջինի քարոզած մտքերին, բոլորն էլ փեղծ են և շինվում են խիստ և «Մշակի» խմբագրատան մէջ. եթէ դրանք կեղծ չեն, թող յայտնեն նրանց ազգանունները, այն ժամանակ մենք կը հաւատանք որ «Մշակի» քարոզած դադափարները ժամանակակից են և աւելի արձագանք են գտնում, քան թէ մերը. երբ որդի էր «Մշակի» թղթակիցները այս պահանջը ևս յագեցրին, նորից պ. Սիմէօնեանցը յանդգնում առաջնորդող յօդուածի մէջ տգէտ և տղայ անուանել այդ վերջիններին, հիմնվելով այն հանգամանքի վրա, որ նրանցից շատերը երբէք «Մեղուի» բաժանարար չեն կելլ կամ բողոքով չեն ծանօթացել նրա ուղղութեան հետ («Մեղու» 79 №): Այս անմիտ և անփաստ մեղադրանքներին մենք կը պատասխանենք այսպէս. թէ որպիսի տարօրինակ մարդ պիտի լինի «Մշակի» այն թղթակիցը, որ երբէք կարդացած չը լինելով «Մեղուի» համարները, մի այլ լրագրի միջոցաւ յայտնէ իր կարծիքը և խիստ վճիռը նրա տղայամիտ քարոզութիւններին և արած խորհրատելիութիւններին մասին. կամ որքան անազնութիւն և անբարոյականութիւն է պ. Սիմէօնեանցի կողմից յանդգնել յայտնել այն միտքը թէ թէ և շատերը կարդում են «Մեղուի» այնուամենայնիւ չեն կարողանում ծանօթանալ նրա ուղղութեան հետ (փաստ է պատիւ պ. Սիմէօնեանցին, որ այնպիսի տարօրինակ ուղղութիւն է տուել իր լրագրին, որ կարդացողը անկարող է ծանօթանալ նրա ուղղութեան հետ), մինչդեռ ինքը կարդալով որ և է թղթակցի երկու կամ երեք թղթակցութիւնները, կարողանում է ծանօթանալ նրա գիտութեան և զարգացման հետ (Արդեք լաւ ծանօթացել էք, պ. Սիմէօնեանց, Վազար Տէր-Ղազարեանցի և Գնունու գիտութեան և զարգացման աստիճանի հետ. եթէ չէք ծանօթացել, կը խնդրեմք ծանօթանալ): Այդ ի՞նչ գերբնական շնորհ է մտել ձեր գլխի մէջ, պ. Սիմէօնեանց, որից զուրկ են մնացել հասարակ մահկանացուները... Գուցէ այն է պատճառը, որ դուք «Մեղուի» խմբագիրն էք... Հաւատացէք, ցաւում ենք, որ ընդամենը երկու երեք հայ լրագրիներ ունենք, այն էլ չգրագրաբար երկուսի խմբագիրները դուք էք և բազմազգիւրդ պ. Բարաջանեանցը, որ երկուսը էլ լրագրական ազնիւ խօսքը ձեր չար կրքերին էք ծառայեցնում, ձեր հակառակորդներին, ձեզ բարի խորհուրդ տը-

ւողներին վերջ տալու զէնք էք շինել ձեր ձեռքին, այն ինչ ամեն մի լուսաւորված ազգերի մէջ նա ծառայում է միայն հասարակական ցաւերը երևան հանելու և նրանց դարմանելու համար... Ի՞նչ էր ստիպում պ. Ա. Բարաջանեանցին դռնէ դուռ ընկնել արան նրան ազաչել, խնդրել, որպէս զի կարողանայ իր խմբագրութեամբ մի լրագիր հրատարակել: Ազգի և հասարակութեան օգտին ծառայելու, նրանց վերջերը դարմանելու, լուսաւորութեան և բարեկեցութեան սերմեր ցանելու, թէ միայն վատութիւնը ճակատին ասող պ. Բարաջանեանցին ամենաաղտոտ միջոցներով և ձեւերով վերաւորելու, պատարակելու, զրպարտելու համար... կրկնում ենք— ի՞նչ էր պատճառը...

Պ. Սիմէօնեանց, եթէ սա կիրք չէ, հաւատ ի՞նչ է, որ ձեր նամակի վերջագիրը այսպէս էք գրում— «Բայց նամակ գիրքը յայտնէ «Մշակի» խմբագրին»: Ասացէք խնդրեմ, եթէ ձեր նպատակն է Արծրունուն դիմել, ինչ հարկաւորութիւն կար աւելացնել ևս «Մշակի» խմբագրին... մի թէ պ. Արծրունին առանց դրան չէր հասկանայ, որ նրան էք դիմում, այն ինչ դուք կարողանում էք հասկանալ որ ձեզ են դիմում, երբ խորհուրդուր մտնում են լինում գրված «Մշակի» առաջնորդող յօդուածները: Արդեք այդ նամակը գրելու ժամանակ ո՞վ է ձեզ առաջնորդ եղել ձեր կիրքը, թէ ուղիղը. բայց մենք այսքանը գիտենք, որ երբ մարդուս կիրքը առաջ է գալիս, նրա ուղիղը խելագար գրութեան մէջ է գտնվում...

Պ. Սիմէօնեանց, էլ ի՞նչ հարկաւորութիւն կայ պահանջել պ. Արծրունուց փաստերով պայցուցանել իր առաջնորդող յօդուածի մէջ դէպի ձեզ արած մեղադրանքները— այն էլ փաստերը առաջ բերած լինեն «Մեղուից», որչէր ձեզ յօդուածը և մինչև անգամ խօսքերը չաւերաներով մի թէ դուք չը գիտէք որ ամեն մի ձեր գրելին թափած մեղադրանքը հիմնված են լինում «Մեղուի» միջոց ղուրս բերած փաստերի վրա. եթէ այդ չը գիտէք, խորհուրդ կը տայինք ձեզ նորից վերաւորել, «Մեղուի» և «Մշակի» համարները և կարդալ. էլ ի՞նչ գուր ժամանակ և ջանք կորցնել է հարկաւոր արդէն փաստերով պայցուցանելը նորից ապացուցանել... Ինչպէս երևում է շատ գեղեցիկ ըմբռնել էք թիւրքիայի խարդախ քաղաքականութիւնը և հետեւում նրան... Բայց մենք չենք կարծում, թէ պ. Արծրունին, թողնելով իր ազգագուստ ծառայութիւնները, դուր ժամանակ կորցնէ ձեր խարդախ պահանջներին համար, քանի որ հասարակութեան մեծ մասը, մինչև անգամ հազիւ գրել և կարդալ խմբագրող լաւ է հասկացել «Մեղուի» ննգութիւնը, որ պատահում են մինչև անգամ այնպիսի դէպքեր, որ մի տեղ կուտած լինելով լրագրիների համարները, հարցնում է հազիւ գրել և կարդալ խմբագրող— թէ «էս ի՞նչ լրագիր է, «Մեղուի» չէ, բայց երբ ձեռքն առած համարը անսուս է որ «Մեղուի» է, այսպէս է արտայայտում իր տրամադրութիւնը «Մշակի» է և ձախորդութիւնն է... Թող լաւ իմանայ «Մեղուի» պատուելի խումբագիրը, որ ահա 1880 թիւը լրանում է և 1881 թիւին կիսի չափ պահասած կը լինի նրա բաժանորդներին թիւը, եթէ նա խընթաց տարիների նման ամեն մի քաղաքում խնդրանք չը գլխի այս կամ այն ծանօթներին «Մեղուի» համար բաժանորդ գտնելու և այն վերջինը թէ խաթը լով և թէ զուով չը շատացնի բաժանորդ-

ների թիւը: Արծրունու նամակ, բարեկամի խորհուրդ կը տայինք «Մեղուի» խմբագրին վաղօրոք մեղայ գալ իր արած խարդախութիւնների մասին և պարագլու աւելի ազգագուստ գործերով, հեռացնելով իրանից ամեն թշնամութիւն, ամեն հակառակութիւն:

Սմբ. զարամեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Քի. ֆիսի, 4 նոյեմբերի

Հայկական ժառանգի համար ընդհնու գրողները օր րատ օրէ աւելանում են, միջին թուով եթէ հաշուենք, դերասանները խորանային մէկ մէկ ընդհնու գրող կընկնի, այնպէս որ, եթէ դերասանական խումբը այսօր հրաժարվի ընդհնու գրողները դերասաններուն տեղը կարող են ըսել, դժբախտաբար գեղեցիկ սեռէն ծառայողի համար ընդհնու գրողներ չունենք, ի հարկին տրաւ ևս դերասաններուն կը յայտնուի:

Անցեալ տարի Ինիուս կար, այս տարի Ինիուս ծնունդ գրառել, բարեւ ծնունդ գրիս աստեղ, բանը մնաց դիտար աստղին, ո ղիտէ երբ պիտի դուրս գայ իր խորհուրդուր պոչով:

Ռէքնեղիս գրելու ժամանակ նախ եւ առաջ անորոշ ծից հարկաւոր է ֆրանսերէն բառեր գործածել, ապա մէ ոչ chique չի լինի, որովհետեւ առանց ֆրանսերէն բառերու որ եւ իցէ մի կրկնակ այնքան influence եւ impression է կարող ունենալ որքան ֆրանսերէն expression-ներով մի գրուածք կարող է inspiration ներանել. իչ օրէն անգրիբերէնով խառն ընդհնու էլ գուր կը գայ վերջապէս բանը այն տեղ կը հասնի, որ ընդհնուս բարիտն խառնակութիւն կը դառնայ. արդէ կիսով չափ կարծած է:

Օրինակ եւ արտաքաղաք ընդհնուս բնական մեղութիւնները կուղիչ, նպատակը բարի է, բաւական է, որ այդ նպատակաւ գրվի. Երբու՞նին կայ, որ ուղղվելու հմարը կայ. զորովնալ: Օրինակ Սիրանոյ-չին ունեցած բնական յատկութիւնները եւ բնական մեղութիւնները զովի են, բայց չափազանց արագասու է, բնի վրայ արտաստանած պարբերութեանց հարիւ հազ հարիւրն քանը հասկացվում է, մնացածը գործածեմը հասկանալու է: Ահաւասիկ այս տեսակ պահաւորութիւնը առժամանակեայ է, դերասանին կամ դերասանուհուն կամբէն կախում ունի, որ ժամանակ կամենայ կուղիչ, իսկ բնի յարմար բնական ծայն չունեցող դերասաններուն համար հազարներով ընդհնուս գրվի, դարձեալ անուղղելի է, ծայններին չի փոխվի, ինչպէս որ անցեալ գիշեր տեսանք Վազարեանցի ներկայացման մէջ կարլ խորագրիս հպատակ աւազակներն շատերը մուկի եւ կատուի ծայնը հանեցին: Տը-մարտըր ասելով այն գիշեր պ. Մանկեանը աստիկ յուսահատված էր երեւում այդ խառնակութիւններուն հետ դեր կատարելու ժամանակ:

Գանք Պ. Արամեանին: Կեղծարար, խորամանկ, խարդախ, նենգաւոր, վատ, մատնիչ, ստախոս, ցած կեղտոտ, վախկոտ, գորուկի, միով բանիւ հայկական բնասարանի մէջ որքան սոցա նման իմաստ ունեցող բառեր կան, գտնենք իր մէջ պարունակող տարօրինակ, ճիւղաղական մի հրէշի ճշմարիտ պատկերը ներկայացուց, այն էր ձրանցի գերը. ոչ թէ միայն դերասանութեան, այլ եւ երկրին գծագրութիւնը ըստ պատմական հարկին այլափոխելու արժեւորի մէջ էլ այդ տղան արժիւն է:

Գերուսի Գանիէլ զմայպանը (պ. Տէր-Գառնեանցը) շատ բնական էր իր հակատարիմ ծառայի մի երկիւղածութեամբ, նմանապէս ձեր ուրբը (պ. Սաֆրազեանցը) լաւ կատարեց իր լեզու, որ վերջինը ընդունակութիւն ունի և փայլուն ապագայ կը խոստանայ, եթէ փոքր ինչ բույսերները: Պ. Սաֆրազեանցին այն պիշեր շիպուածաւ մի ստանալու ինքը տեսայ. չի գիտեմ թէ ուրիշ տեսողներ եղան, թէ ոչ. երբ ինքը կարէն սպանվեցաւ եւ կուսակի վրա բազկատարած պառկած էր, նոյն միջոցին Ամալիային էլ սպանվելուն կարող եկաւ. բայց որովհետեւ պ. Սաֆրազեանցի ղոտերուն կողմը մի փայտէ դիպն կար, երբ Ամալիան էլ սպանվեցաւ, գեղիցը ընկնելու համար բաւական տեղ չը կար, ուստի հետատես պ. Սաֆրազեանցը, որ արդէն մեռած էր, նոյն վարկիներն ամենայն զոտու-թեամբ կամայց մը աչ ծնուրը քաշեց, որպէս զի Ամալիային էլ տեղ բացվի մտնելու համար, եթէ Ամալիային տեղը ես լինէի, (քի մը տեղ բաց արն, ես էլ պիտի մտնեմ) կամէի:

Համակ վերջացուցած ըստ Կի լեզուի, որ պ. Մանկեանցը փախել է, եթէ ճշմարիտ է, հազար ափսոս, ընդհնուս մի ինքն պիտի կարգուի:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ  
Մայրաքաղաքի լրագիրները լի են երթուական թուստանի մի բանի նամակների մէջ ծանուցեան եւ մինչև անգամ տղի նկարագրութեամբ: Մի բանի գուտաներում ժողովուրդը հացի տեղ մեկ է ուտում, ուրիշ տեղ խոտերով, օրինակ լէրեղա սալած խոտով է կերակրվում:

Լրագիրները հայրուրում են, որ լուսաւորութեան մի-նիտարութիւնը դիտարութիւն ուներ կրկին մտցնել համայնքանի ուսանողների մէջ ֆորմալ այսինքն համագրեաներ: Բայց այժմ հայրուրում են, որ համագրեաներ չեն մտցնվի, այլ ուսանողները կը կրեն իրանց կուրծքի վրա մի առանձին նշան:

Նորերն Ս. գետերորդի մի հոյ երիտասարդ պատանեղով մայրաքաղաքի մի այլ հոյ երիտասարդին, որ յայտնի է արդէն հայոց ճապարակութեանը իր աշխատանքներով թէ հայոց եւ թէ ոտուց մամուլի մէջ, առում է նորան: Քարեկամ, պարտատրութիւն եւ համարում գողացնել ընդ այն վտանկից, որ այսուհետեւ ընդ ամեն բույէ սպանում է մի այստեղի բուրմի զէմ տագածները լեզ վերաբերելով, յիշեալ բուրմը այնքան կատարած է րո զէմ, ասելով թէ այդ տեսակ յօդուածները պէտք է վտանի նրա պաշտօնական կարիքին, որ այսուհետեւ ոչինչ չանք եւ միջոց խնայելու չէ ընդ վտանկու եւ վրէժնիցի վտանկու ընդանից: Ի հարկէ վտանկու միջոցը կը լինի կարգաւորութեան առջեւ մատնութիւններ րո մտնին, նոյնը ինչ որ անում են կատակներ, գոտուովկներ, Լիւրիսովներ եւ արանց պէս մարդիկ: Մեր երկտասարդը, վախկոտներից չը լինելով, ի հարկէ ոչինչ ուշադրութիւն չէ դարձում իր բարեկամի ասած խօսքերին: Բայց մեր, ճանաչողով Ս. գետերորդում սարող մի րուրմի հայոց ազգին տարիներով հասցրած անփոխարինելի չարիքները, շատ լաւ իմանալով տարիների փորձերից այն կործանիչ դերը, որ խայում էր այդ բուրմը մայրաքաղաքում պաշտօն վարելով հայ ուսանողների եւ հոյ հասարակութեան վերաբերութեամբ, հաւատում ենք, որ նա ընդունակ ամեն բույէ վտանկ յիշեալ երիտասարդին, որ ամենակարճ ժամանակում նշանակութիւն ստացաւ գրականութեան մէջ հայոց խնդրի վերաբերութեամբ: Երանդուտ եւ գործունայ անմատուրութիւնները միշտ աչքի փուշ են եղած մեր բուրմի համար, նրան ատելի են եղել չարանդեանց, Միանասրեանց, Շապուրեանց: Հերիք է որպիսի գոհեր են բերված մատնութիւններին, որ արած են միմիայն անմական կարիքի մէջ բարձրանալու նպատակով:

ՄԵՐ ԵՐԱՆԻ ԵՎ ՏԵՄԻՒԹԻՒՆ

ՄԻՈՒՐԻՆ ԵՎ ԳՈՐԾԵՐ

Փարիզից «Polit. Corresp.» լրագրին նոյեմբերի 4-ից գրում են, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը շուտ շուտ է քննում իր նաւատարի յետ կանչելու հարցը արեւելեան շերից: Ֆրանսիական միմիայնների խորհուրդի ժամանակ մի քանի անդամները պահանջում էին անյապաղ յետ կանչել Ֆրանսիական նաւատարմը և չը սպասել Վուլցիսիոի հարցի վերջնականութիւնը: Խորհուրդի այդ անդամների կարծիքով նաւատարի յետ կանչելը պէտք է կախումն չունենայ այն դրութիւնից, որ կը բռնեն միւս պետութիւնները: Այն լրագրին Յետիսիէից գրում են, որ այդ քաղաքի մէջ գտնվող օտար պետութիւնների հաւատարմութիւնները մեծամասնութիւնը պատրաստվում է մասամբ Բագուզա տեղափոխվել, մասամբ արձակուրդ խնդրել և հետանալ:

Լոնդոնի մէջ հրատարակվող «Times» լրագրին հեռագրում են Յետիսիէից նոյեմբերի 3-ից: Վերվիչ-փաշայի Վուլցիսիո գալու լուրը գեղա ևս չէ հաստատվել: Միջակառակը թիւրքաց զօրքերը պլանական միութեան անդամների օգնութեամբ շրջապատել են արանական երկիրը և վերանգաւոր են դարձրել հազարակցու-



